

Gemeente Terneuzen

MER Bedrijventerrein Koegorspolder

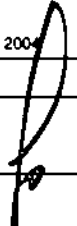
Aanvulling op het MER

MER Bedrijventerrein Koegorspolder

Aanvulling op het MER

onze referentie	projectcode	status
TNZ30-4/djc/001	TNZ30-4	definitief 01
projectleider	projectdirecteur	datum
drs. Ing. P.T.W. Mulder	drs. D.J.F. Bal	20 januari 2004

autorisatie	naam	paraaf
goedgekeurd	ing. J.M. Faber	

1. VOORGESCHIEDENIS

toetsing van het MER in 2002

Bij brief d.d. 6 november 2002 heeft de gemeente Terneuzen de Commissie voor de m.e.r. (Cmer) verzocht een toetsingsadvies uit te brengen over het MER Bedrijventerrein Koegorspolder (Witteveen+Bos, 1 november 2002). Bij de daaropvolgende toetsing van het MER in december 2002 is bij de Cmer een aantal vragen gerezen waarover de Cmer van de MER-schrijvers graag een toelichting zou ontvangen alvorens haar toetsingsadvies op te stellen. De vragen van de Cmer zijn gebundeld in een discussienotitie (1261-85 discussienotitie Cmer.doc, 20 december 2002). Op 10 januari 2003 heeft hierover een deskundigenoverleg plaatsgevonden. Toen is onder meer afgesproken de reacties van de MER-schrijvers op de discussienotitie van de Cmer te bundelen in een aanvulling op het MER en deze in het kader van de procedure van het bestemmingsplan Koegorspolder openbaar te maken.

opschorting toetsing

De eerste versie van de aanvulling is opgesteld d.d. 5 februari 2003, maar is niet afgemaakt in de door de Commissie m.e.r. gewenste zin. De reden daarvan is dat Rijkswaterstaat in januari 2003 aangaf de (wijze van) baggerspecieverwerking te willen heroverwegen. In dit verband wordt verwezen naar de brief van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, d.d. 28-1-2003 (zie bijlage I), waarin zij aangeeft de grootschalige verwerkingsproef los te koppelen van de locatie Koegorspolder.

Op 6 februari 2003 verscheen daarover een notitie (Rijkswaterstaat, Informatienota Ontwikkelingen Koegorspolder, kenmerk KGP2-3-030046, zie bijlage II). In die notitie van 2003 is de grootschalige verwerkingsproef voor baggerspecie inderdaad losgekoppeld van de locatie Koegorspolder, is de voor deze proef in het vooruitzicht gestelde subsidie ingetrokken en is het door Rijkswaterstaat opgestelde AanvullingsMER voor de baggerspecieverwerking niet in procedure gebracht. Op grond hiervan heeft de gemeente Terneuzen spijtig genoeg moeten concluderen dat er van gemeentezijde twijfels zijn gerezen omtrent het realistisch zijn van het meest milieuvriendelijk alternatief (mma) in het gemeentelijke MER Bedrijventerrein Koegorspolder.

Daarop heeft de gemeente, in verband met de hiervoor beschreven 'ingrijpende wijzigingen van de voornemens van Rijkswaterstaat inzake de verwerking van baggerspecie in de Koegorspolder te Terneuzen', bij brief van 18 februari 2003 'node ingestemd met het uitbrengen van een toetsingsadvies door de Commissie op een later tijdstip dan ingevolge de Wet milieubeheer aangegeven termijn van 9 weken.'

afronding toetsing

Medio december 2003 ontving de gemeente een Integraal Plan Basisvariant baggerspecieverwerking Koegorspolder (Ministerie van Verkeer en Waterstaat, kenmerk 10620 / KGP2-3-030475, d.d. 15 december 2003), waarin geen sprake meer is van verwerking van baggerspecie in de vorm van koude of thermische immobilisatie, maar alleen nog van berging van circa 2,6 miljoen situ m³ in een depot, van zandscheiding en van de opslag van zand, klei en veen. Deze activiteiten vinden alle plaats binnen de beschikbare locatie van 97 ha. De tijdelijke zand- en veenopslag langs het kanaal wordt niet meer benut; langs het kanaal is nog wel sprake van slechts één losplaats van 250 meter lengte.

Momenteel (medio januari 2004) worden de nieuwe voorstellen van Rijkswaterstaat door de gemeente bestudeerd. Het gemeentelijke 'go/no-go besluit' zal naar verwachting niet vóór maart 2004 kunnen worden genomen.

In een gesprek tussen de gemeente Terneuzen en de Cmer d.d. 19 december 2003 heeft de Cmer de gemeente 'toegelicht dat zij, gezien haar wettelijke adviseringsstaak en de termijn die hieraan verbonden is, op korte termijn (uiterlijk februari 2004) een toetsingsadvies zal uitbrengen over het MER Koegorspolder, tenzij de gemeente haar verzoek om advies schriftelijk intrekt en besluit de m.e.r.-procedure stop te zetten'. Aangezien de gemeente niet voornemens is de m.e.r.-procedure te stoppen, heeft zij besloten de aanvulling af te ronden. De thans voorliggende Aanvulling op het MER Bedrijventerrein Koegorspolder is van één en ander het resultaat.

INHOUDSOPGAVE	blz.
1. VOORGESCHIEDENIS	1
2. BEANTWOORDING VRAGEN	2
2.1. Discussienotitie, punt 2.1.(a): Behoeftte aan zeehavenindustrieterrein	2
2.2. Discussienotitie, punt 2.1.(b): Ruimtelijke en milieuconsequenties van de gemaakte reserveringen voor het tunneltracé en de leidingenstrook	3
2.3. Discussienotitie, punt 2.1.(c): De essentie van het mma	4
2.4. Discussienotitie, punt 2.1.(d): Een realistisch mma met behoud van het kreekrestant	5
2.5. Discussienotitie, punt 2.2.: Het mma op basis van koude immobilisatie	6
2.6. Discussienotitie, punt 2.3.(a): Mogelijkheden om de brakke kwel verder terug te dringen	6
2.7. Discussienotitie, punt 2.3.(b): Sanering van bodem- en waterbodembverontreinigingen	6
2.8. Discussienotitie, punt 2.4.: Varianten windmolens	7
2.9. Discussienotitie, punt 3: Overzichtstabel en samenvatting	13
2.10. Discussienotitie, punt 4.1.: Natuur	13
2.11. Discussienotitie, punt 4.2.: Water en bodem	16
2.12. Discussienotitie, punt 4.3.: Landschappelijke effecten	17
2.13. Discussienotitie, punt 4.4.: Luchtkwaliteit	21
 laatste bladzijde	 22

bijlagen	aantal bladzijden
I Brief d.d. 28 januari 2003 van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat aan de Voorzitter van de Tweede Kamer	2
II Notitie KGP2-3-030046 Ontwikkelingen Koegorspolder, Rijkswaterstaat, 6 februari 2003	3
III Vergelijking alternatieven	3

2. BEANTWOORDING VRAGEN

2.1. Discussienotitie, punt 2.1.(a): Behoeftte aan zeehavenindustrieterrein

vraag van de Cmer

Ten aanzien van de behoefte aan zeehaventerrein zou de Commissie graag een toelichting ontvangen. De noodzaak voor extra zeehaventerrein verdient een betere onderbouwing met name omdat op grond hiervan handhaving van natuurgebied binnen het mma als niet-realistisch weggeschreven wordt. Uit tabel 2.3. blijkt dat het aanbod van zeehavenindustrieterrein zeer ruim is (490 ha) in vergelijking met de vraag (290 ha).

antwoord van de MER-schrijvers

De behoefte aan zeehaventerrein in Terneuzen wordt bepaald door twee aspecten:

- in het verleden gemaakte afspraken;
- de vraag- en aanbodsituatie.

in het verleden gemaakte afspraken

De ontwikkeling van de locatie Sluiskil Noord is nadrukkelijk een uitvloeisel van het Plan van Aanpak van het ROM-project Gebiedsgerichte Benadering Kanaalzone Zeeuwsch-Vlaanderen. Hierbij hebben landelijke, provinciale en lokale overheden samen met het bedrijfsleven en de Zeeuwse Milieu Federatie een plan opgesteld om te komen tot een integrale aanpak voor de problemen op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu en economie. De gemeente Terneuzen heeft, als participant in dit ROM-project en ter uitvoering van de gemaakte afspraken, met de toenmalige cokesfabriek een overeenkomst gesloten om de uitbreidingsruimte voor deze fabriek veilig te stellen. Het teloor gaan van de cokesfabriek doet niets af aan deze afspraken, aangezien de afspraken op de rechtsopvolger zijn overgegaan. Indien de bestemming Zeehaven- en industrieterrein niet kan worden gerealiseerd, moet de gemeente een bedrag van ruim EUR 600.000 betalen.

De noordelijke en zuidelijke uitbreiding van zeehaven/industrieterrein in Sluiskil betreffen dan ook voorziene reserveringen voor uitbreidingen van reeds bestaande bedrijven (c.q. hun rechtsopvolgers), te weten Heros en Hydro Agri Sluiskil. Daarbij geldt dat bij reserveringen voor uitbreidingen van bestaande bedrijven, het betrekken van terreinen uit een eventuele voorraad op andere locaties niet aan de orde is, aangezien die bedrijven hun uitbreidingen op die andere locaties niet zullen realiseren.

Gelet op de gemaakte privaatrechtelijke afspraken in het kader van het Plan van Aanpak, wordt de noodzaak voor nieuw zeehaventerrein dan ook in hoge mate bepaald door harde afspraken over het veiligstellen van uitbreidingsruimten voor bestaande bedrijven.

vraag- en aanbodsituatie

Tabel 2.3 van het MER geeft het overzicht van de vraag- en aanbodsituatie van geheel Zeeland en is gebaseerd op cijfers van het CPB van 1999. In feite gaan die cijfers voornamelijk over Vlissingen e.o. Voor Terneuzen is onder tabel 2.3. vermeld dat in 1999 geen niet-terstond uitgeefbaar bedrijventerrein beschikbaar was, circa 80 ha terstond uitgeefbaar terrein en circa 20 ha terstond uitgeefbaar zeehaventerrein. In 2000 stonden 5 bedrijven op de wachtlijst voor 16 ha bedrijventerrein, terwijl maar 7 ha direct beschikbaar was.

Tijdens het eerder genoemde overleg met de Cmer op 19 december 2003 verwees de commissie onder meer naar perspublicaties naar aanleiding van het jaarverslag 2002 van Zeeland Seaports, waaruit zou blijken dat er aan uitgeefbaar terrein een oppervlakte van 700 ha voorhanden is. De gemeente Terneuzen merkt op dat in het jaarverslag van Zeeland Seaports over het jaar 2002 staat, dat er eind 2002 aan direct uitgeefbaar haven- en industrieterrein in de hele businessunit Terneuzen (inclusief Axelse Vlakte) 171 ha beschikbaar was, alsmede 608 ha aan niet direct uitgeefbaar terrein als strategische reserve. Echter, de planologische procedures voor deze reserve zijn minder ver gevorderd dan de planologische procedure voor de Koegorspolder, en zijn in een aantal gevallen zelfs nog in het geheel

niet opgestart. Dit laatste geldt ook voor het gedeelte van deze terreinen die gelegen zijn op de Axelse Vlakte.

2.2. Discussienotitie, punt 2.1.(b): Ruimtelijke en milieuconsequenties van de gemaakte reserveringen voor het tunneltracé en de leidingenstrook

vraag van de Cmer

De Commissie merkt op dat de ligging van het tracé (van tunnel en leidingenstrook) mogelijk bepaalde zeehavengebonden activiteiten uitsluit in de omgeving van het tracé op grond van veiligheidsoverwegingen. Kan toegelicht worden in hoeverre nu te regelen bestemmingen de in de toekomst gewenste ruimtelijke reserveringen belemmeren? Wat is de status van de glastuinbouwplannen?

antwoord van de MER-schrijvers

We interpretern de vraag van de Cmer als volgt:

- in hoeverre is de begrenzing van het zeehavengebonden bedrijventerrein bepaald door het tracé?
- welke belemmeringen ondervindt het zeehavengebonden bedrijventerrein van het gereserveerde tracé?
- welke belemmeringen ondervindt het gereserveerde tracé van het zeehavengebonden bedrijventerrein?

De ligging van de leidingenstrook is bepaald op basis van het in de Streekplanuitwerking Buisleidingen opgenomen nieuwe tracé. In die streekplanuitwerking staat: 'Naar een nieuw leidingentracé bij de Koegorspolder in Terneuzen heeft een onderzoek plaatsgevonden. Het nieuwe tracé loopt nu met een boog door de Koegorspolder, aan de westelijke kant van de aan te leggen weg naar de toekomstige tunnel en via de goederenspoorlijn naar Dow-Terneuzen. De gemeente Terneuzen wordt gevraagd het exacte tracé bestemmingsplanmatig vast te leggen'. De leidingenstrook is op de kaartjes in het MER (zie de afbeeldingen 5.1. en 5.5.) aangegeven. Deze ligging is inderdaad in hoge mate bepalend geweest voor de begrenzing van de planonderdelen. Dat was ook reeds in het Basisalternatief in de Startnotitie het geval. Vervolgens heeft een eerste ontwerp van de tunnel onder het kanaal de ligging van het leidingentracé, alsmede in het voorkeursalternatief (zie afbeelding 5.5. in het MER) de plaats van twee windmolens iets doen wijzigen.

In het bestemmingsplan is de bestemming 'leidingentracé' dan ook exact vastgelegd, met inbegrip van een aantal beperkende bouw- en aanlegvoorschriften ter plaatse van de leidingenstrook en in het 'veiligheidsgebied', een zone van 55 meter ter weerszijden van de leidingenstrook. Deze beperkende bouw- en aanlegvoorschriften vormen echter geen sterke belemmering voor het zeehavengebonden bedrijventerrein. Opgemerkt wordt dat de provincie intussen heeft verzocht te bezien of ook rekening moet worden gehouden met een 'toetsingsgebied' rond de leidingenstrook. Dit zal worden gedaan bij de opstelling van het definitieve bestemmingsplan. De gemeente heeft hierover toegezegd de bestemmingsplanregeling in overeenstemming te brengen met hetgeen hierover in de streekplanuitwerking Buisleidingen wordt aangegeven. Ook hierdoor worden geen belemmeringen verwacht.

De Kanaaltunnelweg is in het bestemmingsplan echter niet geregeld, evenmin als de consequenties daarvan voor het plangebied. De reden daarvan is de grote onzekerheid van deze weg. Op pagina 5 van het MER staat daarover: 'Van een besluit tot aanleg van de Kanaaltunnelweg is thans nog geen sprake. De provincie is intussen wel met de voorbereiding van de planontwikkeling gestart. Verwerking van de tunnel en aansluitende Kanaaltunnelweg in dit plan is dan ook niet aan de orde en zal na het doorlopen van tracé- en m.e.r.-procedure en besluitvorming dienaangaande plaatsvinden in een afzonderlijk bestemmingsplan / planherziening. Wel is in het plan rekening gehouden met het vrijhouden van ruimte voor aanleg van een Kanaaltunnelweg'.

Dat laatste is in het bestemmingsplan Koegorspolder uitgewerkt voor de noordoost- en oostzijde van het bedrijventerrein ter plaatse van de stedelijke randzone en het baggerspecieverwerkingsterrein, maar niet aan de noordzijde ter plaatse van de noordelijke uitbreiding van het zeehaventerrein. Indien het bestemmingsplan op dit punt ongewijzigd wordt vastgesteld, is het niet onmogelijk dat de noordelij-

ke uitbreiding van het zeehavenindustrieterrein een min of meer ernstige belemmering vormt voor de aanleg van de Kanaaltunnelweg. Dit hangt in sterke mate af van de wijze van uitvoering van de kanaaltunnel, zoals een volledig ondergrondse gestuurde boring, een open bakconstructie en de hellingspercentages.

Overigens wordt niet verwacht dat veiligheidsaspecten van de Kanaaltunnelweg belemmeringen opleveren voor het zeehavengebonden bedrijventerrein, of omgekeerd. Hoewel de ligging van de 10⁻⁶ veiligheidscontour rond de weg nog niet kon worden bepaald, ligt die zeer waarschijnlijk op of vlak langs de weg. Dit wordt bevestigd door de onlangs verschenen Risicoatlas wegtransport gevaarlijke stoffen (AVIV, 24-03-2003).

de status van de glastuinbouwplannen

De glastuinbouwplannen voor de Koegorspolder zijn, sinds de tijd waarin het MER is opgesteld, verder ontwikkeld. In het MER is glastuinbouw in het zuidoosten van het plangebied bestempeld als een 'potentiële ontwikkeling' (MER, pagina 5). Intussen heeft de provincie Zeeland op 4 oktober 2003 een partiële herziening van het streekplan Zeeland vastgesteld. Daarin is de projectlocatie Nieuwdorp te Borsele geschrapt en de projectlocatie Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone opgenomen. Gesteld wordt (Partiële herziening, pagina 6): '...Deze streekplanherziening biedt in eerste instantie ruimte voor het huidige initiatief in zijn huidige omvang (70 à 80 ha) op de locatie Koegorspolder. Het is echter zeker niet uit te sluiten dat er in de toekomst behoefte kan ontstaan aan een doorgroei naar een grotere omvang....'. Op grond van die provinciale beleidswijziging is de gemeente Terneuzen met de planontwikkeling gestart. De uitkomsten van een onderzoek naar de uitgangspunten van de planontwikkeling in de Koegorspolder sec, de financiële haalbaarheid, de organisatorische en de procedurele aspecten heeft de gemeente echter doen besluiten de mogelijkheden te onderzoeken van een glastuinbouwontwikkeling in een ruimer gebied, waarbij de gehele Kanaalzone als zoekgebied is aangemerkt.

Voor het MER Bedrijventerrein Koegorspolder heeft één en ander echter geen consequenties. Indien in de Koegorspolder tot een glastuinbouwontwikkeling wordt overgegaan, zal het betrokken gebied naar alle waarschijnlijkheid uit het huidige voorontwerpbestemmingsplan Koegorspolder worden verwijderd en zal de realisering van de glastuinbouw planologisch worden geregeld door het vaststellen van een nieuw bestemmingsplan, waaraan, afhankelijk van de omvang, een m.e.r.- of een m.e.r.-beoordelingsprocedure¹ wordt gekoppeld. De milieueffecten van het Bedrijventerrein Koegorspolder wijzigen dan niet. Het MER hoeft op dit punt dan ook niet te worden gewijzigd.

2.3. Discussienotitie, punt 2.1.(c): De essentie van het mma

vraag van de Cmer

De essentie van het mma is gelegen in het voorkomen van ruimtebeslag op waardevolle elementen in het plangebied. Een belangrijk ingrediënt van het mma, het handhaven van het natuurgebied, wordt in het MER als niet-realistisch bestempeld omdat dit in strijd zou zijn met de programmatische uitgangspunten. Een mma dient altijd realistisch te zijn. Kan nader toegelicht worden om welke uitgangspunten het gaat en hoe hard deze zijn.

antwoord van de MER-schrijvers

De zinsnede dat het Voorkeursalternatief zou zijn ontwikkeld aan de hand van het mma waarin 'de niet realistisch geachte elementen niet zijn opgenomen', is inderdaad minder gelukkig gekozen. Realisering van het mma was, ten tijde van de opstelling van het MER, immers nog niet onmogelijk. In het begin van paragraaf 5.2. staat: 'Bij de ontwikkeling van het mma heeft de initiatiefnemer zich niet laten weerhouden op een aantal punten af te wijken van de programmatische uitgangspunten, dit ten gunste van de milieukwaliteit'. Bij de ontwikkeling van het mma hebben we ons met name gericht op de best be-

¹ Realisering van een glastuinbouwlocatie met een omvang van 50 ha of meer is m.e.r.-beoordelingsplichtig, indien de omvang groter is dan 100 ha is het voornemen m.e.r.-plichtig.

staande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu. Financiële consequenties (zie het gestelde onder 2.1.) hebben bij de ontwikkeling van het mma in het MER derhalve geen rol gespeeld.

Na het verschijnen van het MER is binnen RWS een discussie ontstaan over de financiële haalbaarheid van grootschalige verwerking van baggerspecie ter plaatse van de locatie Koegorspolder, waarna vervolgens de subsidie van EUR 31 miljoen is ingetrokken. Gesteld is (brief d.d. 28 januari van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat aan de voorzitter van de Tweede Kamer, zie bijlage I bij deze notitie) dat 'een aantal knelpunten de uitvoering van de proef op deze locatie belemmeren. Dit zijn onder meer knelpunten van financiële aard, op juridisch vlak (...), als ook het kunnen afgeven van voldoende aanbodgaranties'.

Vervolgens heeft de gemeente Terneuzen van Rijkswaterstaat een notitie ontvangen (Rijkswaterstaat, Informatienota Ontwikkelingen Koegorspolder, kenmerk KGP2-3-030046, 6 februari 2003), op grond waarvan bij de gemeente twijfels rezen over het realistisch zijn van het mma. De notitie is aan deze Aanvulling gehecht als bijlage II. De per medio december 2003 van Rijkswaterstaat ontvangen voorstellen voor gewijzigde plannen van baggerspecieverwerking, in de vorm van een Basisalternatief (storten in een depot, zandscheiding + zand-, klei- en veenopslag) hebben die twijfels niet weggenomen.

2.4. Discussienotitie, punt 2.1.(d): Een realistisch mma met behoud van het kreekrestant

vraag van de Cmer

Is er geen realistisch alternatief te ontwikkelen waarbij het kreekrestant behouden kan worden?

antwoord van de MER-schrijvers

Bij alle alternatieven kan, wat betreft de kreekrestanten, onderscheid worden gemaakt in vier delen:

- het deel ter plaatse van het baggerspecieverwerkingsterrein;
- het deel ter plaatse van de stedelijke randzone;
- het deel ter plaatse van de recyclingzone, nabij boerderij Zorgvliet;
- het deel ter plaatse van de noordelijke uitbreiding van het zeehaventerrein.

In het in het MER opgenomen, maar door de gemeente thans betwifelde mma (thermische immobilisatie, geen noordelijke uitbreiding van het zeehaventerrein), blijft het kreekrestant in alle vier delen behouden (zie het MER, afbeelding 5.1.).

Indien de baggerspecie wordt gestort in een depot, conform het nieuwe Basisalternatief van Rijkswaterstaat (medio december 2003), is het gehele baggerspecieverwerkingsterrein nodig. Daar ter plaatse kan het kreekrestant niet worden behouden.

Ter plaatse van de stedelijke randzone is 3,4 ha opgenomen als zoekgebied voor waterberging en natuurontwikkeling. Wij kunnen ons goed voorstellen dat bij nadere uitwerking van dit terreindeel dit zoekgebied wordt gerealiseerd ter plaatse van het daar aanwezige kreekrestant.

Ter plaatse van de recyclingzone is 4,0 ha opgenomen als zoekgebied voor waterberging. Bij nadere uitwerking kan een deel van dit oppervlak worden gesitueerd ter plaatse van het daar aanwezige kreekrestant.

Ter plaatse van de noordelijke uitbreiding van het zeehaventerrein lijkt in het nieuwe Basisalternatief van Rijkswaterstaat geen behoefte meer aan ruimte voor een tijdelijke grondopslag aanwezig te zijn, omdat deze opslag kennelijk binnen het eigen terrein van 97 ha kan worden gevonden. Het kreekrestant ter plaatse van de noordelijke uitbreiding zou dan in beginsel deels kunnen worden behouden.

2.5. Discussienotitie, punt 2.2.: Het mma op basis van koude immobilisatie

vraag van de Cmer

In het mma is uitgegaan van TIM, terwijl Rijkswaterstaat de realisatie van een dergelijke installatie laag inschat. In het voorkeursalternatief zijn alle mogelijkheden opengehouden. De Commissie vraagt zich af waarom er geen mma op basis van KIM is uitgewerkt en of het in dit geval ook mogelijk is om het kreekrestant te behouden.

antwoord van de MER-schrijvers

Ten tijde van het MER zag RWS TIM per definitie als de beste oplossing voor het milieu. De realiseerbaarheid hing af van onder meer de onderlinge weging tussen aanbodhoeveelheden en -kwaliteiten, schaalgrootte, ondernemersideeën, contractvorming, benodigde en beschikbare financiën etcetera. Dit is echter ook bij KIM het geval.

In het nieuwe Basisalternatief van Rijkswaterstaat is alleen nog sprake van berging in een depot, gecombineerd met zandscheiding en de opslag van zand, klei en veen. Over de realiteitswaarde van TIM als onderdeel van het mma zijn, zoals eerder in deze aanvulling al meerdere malen vermeld, intussen bij de gemeente twijfels gerezen.

2.6. Discussienotitie, punt 2.3.(a): Mogelijkheden om de brakke kwel verder terug te dringen

vraag van de Cmer

Wat zijn de mogelijkheden om de brakke kwel verder terug te dringen door een hoger peil?

antwoord van de MER-schrijvers

Verdere peilverhoging om brakke kwel terug te dringen is in het kader van de Watertoets voorgesteld. Het werd door de gemeente en het waterschap echter niet wenselijk geacht in verband met risico's op grondwateroverlast. Daarom is een hoger peil dan NAP - 0,7 m niet beschouwd.

2.7. Discussienotitie, punt 2.3.(b): Sanering van bodem- en waterbodemonverontreinigingen

vraag van de Cmer

Ten aanzien van bodem en waterbodemonverontreiniging vraagt de Commissie zich af of de voorgestane aanpak (functiegericht saneren) van de aanwezige verontreiniging wel wenselijk is. In ieder geval in het kader van het mma zou een aanpak uitgewerkt moeten worden met verdergaande maatregelen dan functiegericht saneren. Kan dit in het deskundigenoverleg nader toegelicht worden? Is bijvoorbeeld ook overwogen om de verontreinigingen naar het depot af te voeren?

antwoord van de MER-schrijvers

Voor de Koegorspolder wordt een bodemsanering voorgestaan op grond van de Beleidsvernieuwing Bodemsanering (BEVER). Conform dit beleid wordt een volledige multifunctionele sanering niet realistisch geacht vanwege de zeer hoge kosten (ordegrootte enkele tientallen miljoenen guldens) bij de omvang van de verontreinigingen. Daarnaast is multifunctioneel saneren niet nodig omdat met een functionele variant de risico's in beginsel tot een aanvaardbaar niveau worden teruggebracht. Verder heeft multifunctioneel saneren ook negatieve milieugevolgen: extra transport, meer energiegebruik en meer grondwateronttrekkingen voor ontgraving en grondwatersaneringen. Daarom wordt een functiegerichte sanering voorgestaan.

Conform BEVER is functiegericht saneren echter meer dan het woord op het eerste gezicht doet vermoeden. Bij functiegericht saneren wordt onderscheid gemaakt tussen mobiele en immobiele verontreinigingen.

Mobiele verontreinigingen worden kosteneffectief verwijderd. Bij het uitwerken van saneringsmaatregelen wordt afgewogen voor welke kosten de meeste vervuilingvracht kan worden verwijderd, waarbij

rekening wordt gehouden met de wettelijke regelingen over terugsaneerwaarden en risico's. Veelal wordt de bron van vervuiling verwijderd (ontgraven) en vindt er een korte grondwatersanering plaats. Inzet van in-situtechnieken is ook mogelijk. Volledige verwijdering tot onder de streefwaarden vindt echter veelal niet plaats aangezien dan sprake is van een saneringsfase met hoge kosten in vergelijking tot verwijdering van een (zeer) geringe vuilvracht. De orde van grootte van de verwijdering van verontreinigingen bedraagt circa 95%. Na sanering ontstaat een nazorgloze situatie, de zogenoemde stabiele eindsituatie.

Immobiele verontreinigingen worden functiegericht verwijderd. Bij het uitwerken van saneringsmaatregelen wordt gekeken naar de gewenste gebruiksfunctie op basis waarvan de leeflaagdikte wordt bepaald, conform een standaardaanpak. Verwijdering vindt in principe niet plaats, tenzij dat gelet op de herinrichtingsplannen noodzakelijk is. In het geval van een herontwikkeling van een terrein wordt ook om civieltechnische wensen vaak een grotere saneringsinspanning geleverd in verband met het voorkomen van aanvullende kosten in de toekomst (je kunt nu makkelijk bij de verontreiniging) en het principe 'werk met werk maken'. Hiernaast geldt dat voor een groot deel van de bekende gevallen van bodemverontreiniging, de (voormalige) stortplaatsen, in de Koegorspolder reeds een sanerings- of nazorgfase is gestart.

Het afvoeren van verontreinigde grond naar een depot mag alleen als die grond niet reinigbaar is. Reinigbare verontreinigde grond kan wettelijk niet worden afgevoerd naar een stortlocatie maar dient te worden gereinigd. De mate waarin in deze situatie de grond reinigbaar is, dient te worden vastgesteld ten tijde van de saneringsfase.

2.8. Discussienotitie, punt 2.4.: Varianten windmolens

vraag van de Cmer

De windmolenvarianten zijn niet toetsbaar afgewogen. Kan deze afweging alsnog inzichtelijk worden gemaakt? Zijn de varianten getoetst aan de bestaande of aan de nieuwe geluidscontour?

antwoord van de MER-schrijvers

De afweging tussen de windmolenvarianten kan inderdaad zichtbaar worden gemaakt. Dit is in het MER niet gedaan omdat die afweging bij Win-Wind reeds had plaatsgevonden, in overleg met onder meer de gemeente Terneuzen. Het MER is gebaseerd op het inrichtingsplan van Win Wind (KEMA, juli 2002), dat in het MER is opgenomen als bijlage XII. In paragraaf 3.1.5 van het MER is kort aangegeven hoe dit inrichtingsplan tot stand is gekomen. In deze paragraaf wordt ook de eerste versie van het inrichtingsplan genoemd (KEMA, 13 april 2001) maar die versie is, zoals gezegd, niet als MER-bijlage opgenomen. In de eerste versie van het Inrichtingsplan van Win Wind (KEMA, 13 april 2001) zijn drie opstellingsalternatieven ontwikkeld en beoordeeld. Ter toelichting kan het volgende worden opgemerkt.

In de eerste versie van het inrichtingsplan is allereerst een belemmeringenkaart gemaakt (zie afbeelding 1 hierna), aan de hand van een aantal harde belemmeringen (Tractaatweg, leidingenstraat, spoorlijnen, baggerspeciedepot, industriegebied langs de Koegorsstraat, grote ondergrondse leidingen, de ammoniakopslag en de stikstofbindingfabriek met bijbehorende risicocontouren van HAS, het straalpad voor de brug bij Sluiskil en de geluidafspraken in het kader van het ROM-project Gebiedsgerichte benadering Kanaalzone, zie verder paragraaf 1.3. van dat plan).

Vervolgens zijn drie opstellingsalternatieven ontwikkeld (zie de afbeeldingen 2, 3 en 4 hierna), aan de hand van de turbinekeuze en een aantal akoestische en landschappelijke ontwerpcriteria (zie paragraaf 1.4. tot en met 1.6.). De drie opstellingsalternatieven kregen als naam:

- A. optimale opbrengst (van energie), met 27 windmolens;
- B. geluid volgens WNC-40 (conform de ontwerp-AmvB Voorzieningen en installaties, deel Windturbines), met 27 windmolens;
- C. optimaal geluid (passend binnen de vigerende geluidszonering van het industrieterrein Koegorspolder), met 22 windmolens.

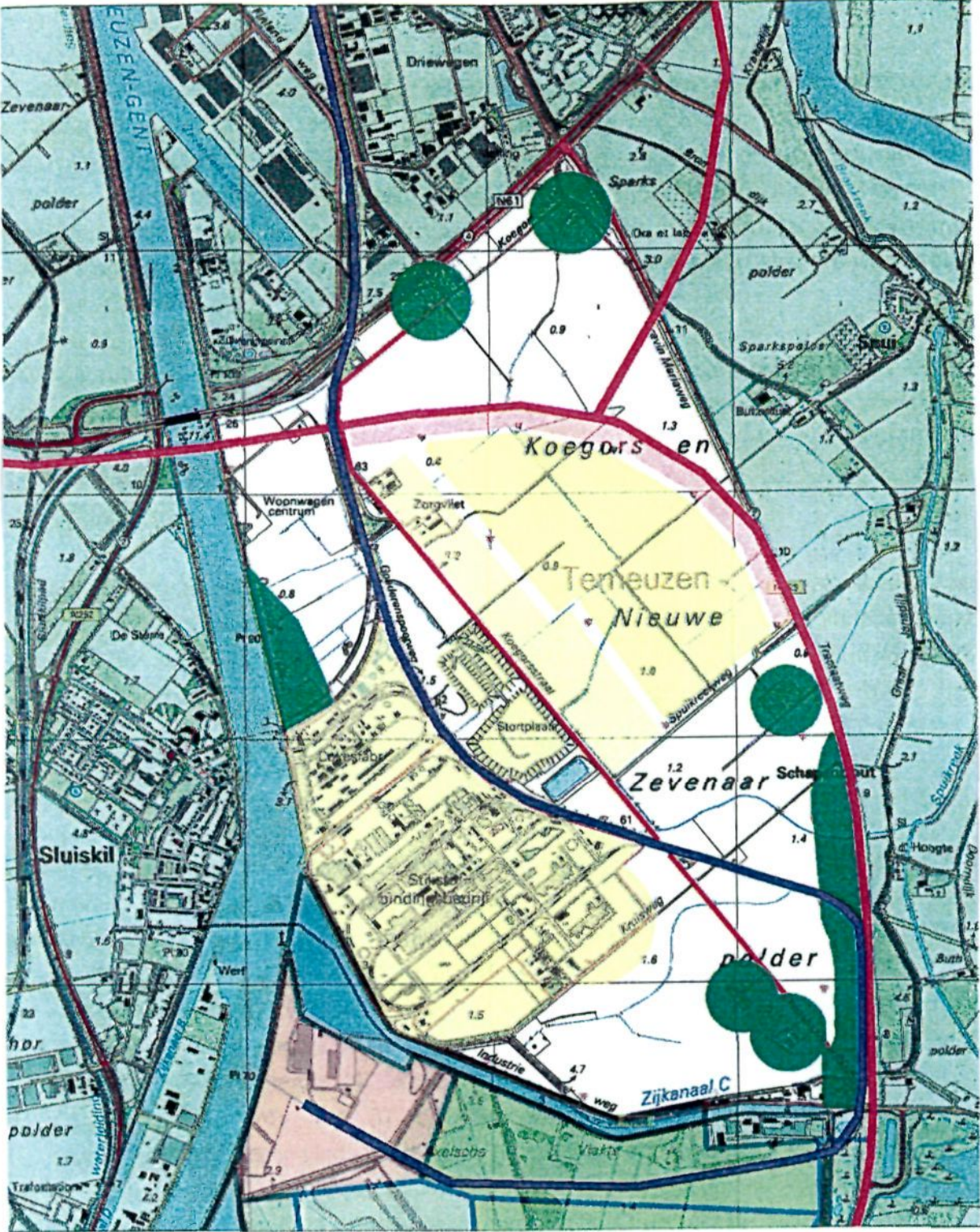
Deze drie opstellingsalternatieven zijn vervolgens beoordeeld op de aspecten:

- akoestiek;
- landschap;
- veiligheid;
- slagschaduwen;
- TV-ontvangst;
- telecommunicatie en radar;
- natuur;
- visualisatie;
- energieopbrengst.

De belangrijkste beoordelingsaspecten bleken energieopbrengst, geluid en landschap te zijn (zie hoofdstuk 12 van het inrichtingsplan). Alternatief A gaf de hoogste energieopbrengst (134.600 MWh), alternatief B iets minder (133.600 MWh) en alternatief C beduidend minder (114.500 MWh). Gelet op *het karakter van het gebied werden alle alternatieven landschappelijk even acceptabel geacht*. Alternatief C gaf de minste geluidsbelasting op de woningen in Schapenbout (47 dB(A)), alternatief B meer (50 dB(A)), alternatief A het meest (55 dB(A)). Cumulatief gezien (wegverkeerslawaaï, industrielawaaï, windmolenlawaaï) lagen de alternatieven C en B erg dicht bij elkaar (verschil van 0,3 dB(A)) en was alternatief A een stuk minder gunstig. Omdat alternatief B zowel akoestisch en landschappelijk verantwoord was en qua opbrengst slechts weinig onder deed voor alternatief A, heeft Win Wind de gemeente Terneuzen verzocht mee te werken aan het realiseren van alternatief B (zie pagina 45 van het inrichtingsplan).

In het daaropvolgende overleg met de gemeente Terneuzen, de provincie Zeeland en het Ministerie van VROM, is echter afgesproken verder te gaan met alternatief C (geluid optimaal). Dit alternatief is vervolgens in het definitieve inrichtingsplan verder uitgewerkt en nogmaals beoordeeld op de hierboven genoemde aspecten. Daarbij is alternatief C door Royal Haskoning (voormalig bureau Zandvoort) nog aan een nadere landschappelijke toetsing onderworpen. In die toetsing is aanbevolen uit landschappelijke overwegingen de opstelling met de lijn langs de Tractaatweg uit te breiden met een tweede lijn, bijvoorbeeld langs de Koegorsstraat of met een cluster. Vanwege de vele beperkende randvoorwaarden in de Koegorspolder zijn deze varianten niet realiseerbaar gebleken (Inrichtingsplan, pagina 17). In het MER is alternatief C uit het inrichtingsplan van Win-Wind dan ook uitgewerkt. Dit alternatief voldoet overigens aan de in het ROM-project Gebiedsgerichte Benadering Kanaalzone Zeeuwsch-Vlaanderen gemaakte afspraken over de geluidsbelasting op de woningen in Spui, Magrette en Schapenbout.

Afbeelding 1: Belemmeringenkaart (bron: Inrichtingsplan, KEMA, 13 april 2001)

Witteveen+Bos
TNZ30-4 MER Bedrijventerrein Koegorspolder Aanvulling op het MER definitief 01 d.d. 20 januari 2004

Afbeelding 3: Alternatief B, Geluid volgens WNC-40 (bron: Inrichtingsplan, KEMA, 13 april 2001)

Afbeelding 4: Alternatief C, Optimaal geluid (bron: Inrichtingsplan, KEMA, 13 april 2001)

2.9. Discussienotitie, punt 3: Overzichtstabel en samenvatting

vraag van de Cmer

In het MER ontbreekt een vergelijkingstabel waarin alle alternatieven voor de verschillende milieuspecten met elkaar vergeleken worden. Ook in de samenvatting ontbreekt informatie over de alternatievenvergelijking: de verschillen in milieueffecten tussen het voorkeursalternatief en het mma zijn in de samenvatting niet terug te vinden, dus moeilijk voor bestuurders om op basis hiervan iets anders dan het vka te kiezen. Kaartmateriaal van de verschillende alternatieven ontbreekt. De samenvatting bevat niet alle informatie die nodig is om het besluit te onderbouwen.

antwoord van de MER-schrijvers

Inderdaad is in het MER geen samenvattende overzichtstabel opgenomen (hoewel de beoordeling van de effecten in hoofd- en bijlagenrapport uiteraard wel is ondersteund door de nodige beoordelingstabellen). Deze overzichtstabel is achterwege gelaten vanwege het ontwikkelingsproces van de alternatieven. Er was in dit geval geen sprake van een ontwikkeling van een aantal parallelle, gelijkwaardige alternatieven, waarvan de effecten zijn bepaald, vervolgens met elkaar zijn vergeleken waaruit een conclusie is getrokken, bijvoorbeeld over de samenstelling van het mma. In dit geval zijn de alternatieven na elkaar ontstaan: eerst een basisalternatief, waaruit een mma is ontwikkeld, waaruit vervolgens het voorkeursalternatief is afgeleid. In dit proces achtten wij een overzichtstabel minder relevant voor de besluitvorming.

Ook is in de samenvatting niet ingegaan op de verschillende alternatieven. Immers, het oorspronkelijke basisalternatief is, via het mma, ontwikkeld tot het voorkeursalternatief, dat als het uiteindelijke voorplan is beschouwd en in het bestemmingsplan is opgenomen. Het oorspronkelijke basisalternatief is thans dus niet meer aan de orde. Er hoeft dus ook geen besluit meer over te worden genomen. Daarom is het oorspronkelijke basisalternatief in de samenvatting niet meer opgenomen. Wel is kort ingegaan op het proces waarin dat nieuwe voorplan tot stand is gekomen (pagina 4) en op de verschillen tussen voorkeursalternatief en mma (pagina 15). Dit had tevens als voordeel dat de inspraak over bestemmingsplan en MER kon gaan over alleen het voorkeursalternatief).

Ter toelichting is in bijlage III een samenvattende tabel opgenomen, waarin de milieueffecten van het basisalternatief, het mma en het voorkeursalternatief onderling worden vergeleken.

2.10. Discussienotitie, punt 4.1.: Natuur

vraag van de Cmer

Het MER maakt duidelijk dat er sprake is van belangrijke aantasting van natuurwaarden. Het gaat om waardevolle flora, beschermde vogelsoorten en vleermuizen. De Flora- en Faunawet/Vogel- en Habitatrichtlijn schrijft voor dat er sprake moet zijn van dwingende redenen van groot openbaar belang om een dergelijke activiteit te laten plaatsvinden. Dit wordt in het MER onvoldoende duidelijk gemaakt. Mogelijkheden om deze effecten te mitigeren en compenseren worden in het MER overwogen, maar er wordt niet duidelijk gemaakt welke maatregelen er werkelijk getroffen zullen worden en wat de effectiviteit van deze maatregelen is. Kan dit nader toegelicht worden?

antwoord van de MER-schrijvers:

In het MER zijn de resultaten van de inventarisaties voor flora en fauna weergegeven, gekoppeld aan een effectbeschrijving op de natuur van het basisalternatief, het mma en het voorkeursalternatief. Verder is er een aantal mogelijk te nemen mitigerende en compenserende maatregelen genoemd om negatieve effecten ongedaan te maken. Echter, op het moment dat het MER in procedure werd gebracht, moest nog een start worden gemaakt met de aanvraag voor de benodigde toetsing en ontheffing ex art. 75 op grond van de Flora- en faunawet, waarin de in het MER genoemde mogelijkheden zijn uitgewerkt. Intussen zijn drie ontheffingsaanvragen ingediend:

- de recyclingzone en de stedelijke randzone (RBOI, december 2002);
- het windturbinepark (Kema, november 2002);

- het baggerdepot en de tijdelijke grondopslag (Rijkswaterstaat, oktober 2002).

Doel van deze aanvragen is conform het afwegingskader van de Flora- en faunawet antwoord te geven op de vragen:

- wat zijn de consequenties van de voorgenomen activiteiten op beschermde soorten, die zich in het studiegebied bevinden?
- zijn er alternatieven voor de voorgenomen activiteit die geen negatieve effecten hebben op beschermde soorten?
- zijn er dwingende redenen van groot openbaar belang voor de voorgenomen activiteit?
- moeten er mitigerende en/of compenserende maatregelen worden genomen?

Hieronder volgt een korte samenvatting van de antwoorden op deze vragen.

recyclingzone en stedelijke randzone

- in de aanvraag wordt aangetoond dat het totale verspreidingsgebied en de populatieomvang van beschermde soorten niet tot nauwelijks wordt verkleind; de gunstige staat van instandhouding van populaties van de beschermde soorten komt niet in gevaar;
- uit de aanvraag blijkt dat er in de omgeving van de Koegorspolder geen alternatieve geschikte locaties aanwezig zijn waar, gelet op de beschermingsdoelstellingen van de Flora- en faunawet bij realisatie van de recyclingzone en de stedelijke randzone, geen of veel minder negatieve milieueffecten voor beschermde soorten te verwachten zijn;
- de keuze voor de Koegorspolder als locatie voor de vestiging van deze industriële functies is onderkend en vastgelegd in opeenvolgende regionale en provinciale beleidsdocumenten en komt voort uit:
 - de gunstige ligging binnen het economisch kerngebied 'Kanaalzone';
 - de ligging nabij hoofdinfrastructuur (snel- en vaarwegen);
 - de reeds aanwezige industrie, regionale vuilstortplaats en bestaande afvalverwerkende en recyclingbedrijven.

Een goed functionerende, samenhangende recyclingzone draagt in belangrijke mate bij aan het beheersbaar maken van afvalstromen, hetgeen wordt beschouwd als een groot openbaar belang en als zodanig is vastgelegd in rijks- en provinciaal beleid. De noodzaak van nieuw bedrijventerrein als de stedelijke randzone komt voort uit de combinatie van continuïteit in aanbod aan bedrijventerrein en de nieuwe ruimtelijk-economische positie van Terneuzen na realisering van de Westerscheldetunnel;

- teneinde negatieve effecten voor beschermde soorten te voorkomen worden onder meer de volgende mitigerende maatregelen genomen. De fasering van de werkzaamheden zal zodanig worden gepland dat verstoring van natuurwaarden wordt voorkomen. Concreet betekent dit dat het verwijderen van bebouwing en beplanting zal plaatsvinden in de maanden september en oktober aangezien in die periode vogels, vegetaties, amfibieën en zoogdieren het minst worden geschaad. Na uitvoering van deze werkzaamheden wordt ervoor gezorgd dat het terrein vrij blijft van begroeiing en daarmee vrij van nestgelegenheid voor vogels of schuilplaatsen voor dieren.

Op basis van biotoopeisen van de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen uitgevoerd in de vorm van natuurvriendelijke inrichting en beheer van de oevers, groenvoorzieningen en bermen. Ten behoeve van vleermuizen zullen verspreid in het gebied specifieke zomer- en winterverblijven voor vleermuizen worden gecreëerd, gekoppeld aan de doorgaande groen- en waterstructuren in het gebied.

Op basis van het voorgaande wordt aangenomen dat met de maatregelen die bij de inrichting en het beheer van het terrein worden genomen, de negatieve effecten voor de beschermde soorten kunnen worden voorkomen, dan wel gemitigeerd. Compensatie elders is dan niet meer nodig en wordt dan ook niet meer overwogen.

windturbinepark

- in de aanvraag wordt aangetoond dat het totale verspreidingsgebied en de populatieomvang van betrokken soorten op regionaal en hoger niveau niet tot nauwelijks wordt verkleind; de gunstige staat van instandhouding van populaties van de beschermde soorten komt niet in gevaar;
- vanwege haar schaal en functie is de kanaalzone geschikt voor het plaatsen van windmolens. Ook vanwege de vele hoogopgaande elementen sluiten de windmolens goed aan bij de huidige en toekomstige industriële activiteiten in de Koegorspolder. Meerdere kleine windparken (buiten de Koegorspolder) hebben een groter milieu- en landschapseffect dan één groot windpark op een bedrijventerrein in ontwikkeling. Voor een park van deze omvang zijn geen alternatieve locaties beschikbaar. De gedachte achter de keus voor één groot windpark met grote turbines is een optimaal (meervoudig) ruimtegebruik met een zo min mogelijk aantal elementen. Deze gedachte wordt onderschreven door de natuur- en milieuorganisaties in Nederland (Frisse wind door Nederland, (2000));
- duurzaamheid en bescherming van het leefmilieu zijn belangrijke argumenten om de toepassing van windenergie te stimuleren. Voor de Koegorspolder levert het gebruik van windenergie een besparing per jaar op van 94.520 ton CO₂ en 190 ton NO_x, uitgaande van een gemiddelde jaaropbrengst van 139.000 MWh. Er kan ook worden gesteld dat het geplande windpark ongeveer 1,2 GJ aan fossiele brandstoffen bespaart. Het huidige windenergievermogen in Zeeland wordt door het windpark Koegorspolder verdubbeld;
- het verwijderen van bebouwing en beplanting zal plaatsvinden in de maanden september en oktober aangezien in die periode vogels, vegetaties, amfibieën en zoogdieren het minst worden geschaad. Na uitvoering van deze werkzaamheden wordt ervoor gezorgd dat het terrein vrij blijft van begroeiing en daarmee vrij van nestgelegenheid voor vogels of schuilplaatsen voor dieren. Het enige blijvende negatieve ecologische effect (risico van verstoring van vogels) valt niet te mitigeren. Mogelijk optredende verstoringseffecten zullen gemonitord worden.

baggerdepot en tijdelijke grondopslag

De ontheffingsaanvraag voor het baggerdepot en de tijdelijke grondopslag is gebaseerd op de oude plannen van Rijkswaterstaat voor de realisering van de grootschalige verwerkingsproef.

- in de aanvraag wordt aangetoond dat het totale verspreidingsgebied en de populatieomvang van beschermde soorten niet tot nauwelijks wordt verkleind; de instandhouding van populaties van de beschermde soorten komt niet in gevaar;
- alternatieve locaties of oplossingsrichtingen zijn niet beschikbaar. Het blijkt dat er in de omgeving van de Koegorspolder geen alternatieve geschikte locaties aanwezig zijn waar, gelet op de beschermingsdoelstellingen van de Flora- en faunawet bij realisatie van de baggerspecieverwerking, geen of veel minder negatieve milieueffecten voor beschermde soorten te verwachten zijn;
- er is een groot maatschappelijk belang gediend met het realiseren van de baggerspecieverwerking. De noodzaak voor de baggerspecieverwerking ligt:
 - in de milieuwinst voor het ecosysteem (door sanering);
 - verbetering van de economische functies (door onderhoudsbaggerwerk).
- de te verwachten negatieve effecten zijn afdoende te mitigeren. Verzachtende maatregelen betreffen de aanleg van nieuwe biotopen als het Groen Raamwerk en de watermoeraszone aan de oostelijke rand van de locatie. Op basis van biotoopeisen van de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen uitgevoerd in de vorm van natuurvriendelijke inrichting en beheer van de oevers en aanliggende bermen. Nieuwe biotopen worden aangelegd voorafgaand aan de aanleg van de verwerkingsinrichting. Uitvoering van de werkzaamheden vindt voornamelijk plaats buiten de broedperiode van vogels en in de voor vleermuizen gunstige actieve periode.

Op basis van het voorgaande wordt aangenomen dat met de maatregelen die bij de inrichting en het beheer van het terrein worden genomen, de negatieve effecten voor de beschermde soorten kunnen worden voorkomen, dan wel gemitigeerd – ook in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen van de populatie. Compensatie elders is dan niet meer nodig en wordt dan ook niet meer overwogen.

huidige stand van zaken

De huidige stand van zaken is als volgt:

- de ontheffing voor de recyclingzone en de stedelijke randzone is verleend d.d. 28 februari 2003;

- de ontheffing voor het windmolenpark is verleend d.d. 8 juli 2003;
- de ontheffingsaanvraag voor het baggerdepot en de tijdelijke grondopslag is, in overleg met LNV aangehouden, totdat er meer duidelijkheid is over de uitvoering van de werkzaamheden.

2.11. Discussienotitie, punt 4.2.: Water en bodem

vraag van de Cmer

In het MER en de Watertoets komen alle relevante wateraspecten aan de orde, maar de beschrijving is zeer kwalitatief van aard. Er zijn veel aannames gedaan, zonder dat een beschouwing van de onzekerheden of een gevoeligheidsanalyse wordt gepresenteerd. Kan inzicht gegeven worden in deze onzekerheden? Volgens het MER is er sprake van licht negatieve effecten ten gevolge van bronbemalingen (zettingen). Kan men toelichten hoe in de eindfase gekomen is tot een licht positieve score door het hogere waterpeil, terwijl er wel sprake zal zijn van deze onomkeerbare zettingen? Wat is de omvang van de zettingen?

antwoord van de MER-schrijvers

Hierna gaan wij achtereenvolgens in op de vragen over water en over zettingen.

water

Binnen het aspect water waren de belangrijkste punten het in te stellen waterpeil en de benodigde omvang van het oppervlaktewater. Het waterpeil is grotendeels in overleg met gemeente en waterschap bepaald, met name op grond van droogleggingseisen en vuistregels die in het betreffende gebied worden gehanteerd. De benodigde omvang van het oppervlaktewater is gebaseerd op een bergingsberekening. Inderdaad is deze berekening gebaseerd op aannames (zie het MER, pagina 79). Deze zijn bepaald in overleg met gemeente en waterschap en gebaseerd op in het betreffende gebied geldende uitgangspunten en ervaringsgegevens. Nadere detaillering was niet zinvol omdat de plannen nog niet in detail zijn uitgewerkt en omdat gedetailleerde informatie over de bodemopbouw en waterkwaliteit ontbreekt. Door enkele parameters in de bergingsberekening te veranderen (bijvoorbeeld het verharde oppervlak) kan een gevoeligheidsanalyse worden uitgevoerd. Wij achten dat op dit moment nog niet zinvol, mede omdat het verhardingspercentage (75%) vrij conservatief is ingeschat en omdat andere parameters, bijvoorbeeld over de afkoppeling van verhard oppervlak, de normbui, de maximale spiegelstijging, de maximale afvoer, de berging op straat, de pompovercapaciteit, de berging in voorzieningen en de rekenmethode, ofwel zijn opgelegd door de bevoegde instanties ofwel zodanig conservatief gekozen dat in de huidige berekeningen voldoende ruimte zit om onzekerheden op te vangen.

Het is echter van groter belang het waterschap en de provincie nadrukkelijk bij de planuitwerking te betrekken zodat ook bij wijzigingen in het ontwerp of bij het bekend worden meer gedetailleerde gegevens (bodembkundig, geohydrologisch) de gehanteerde uitgangspunten worden getoetst en zo nodig (bijvoorbeeld voor de waterberging) aanvullende berekeningen worden gemaakt. De verwachting is echter dat de uitkomsten van de uitgevoerde berekeningen voldoende robuust zijn om onzekerheden op te vangen. Een zorgvuldige planuitwerking is echter op zijn plaats.

zettingen

In de effectbeschrijving in het MER wordt op pagina 61 en in bijlage VI kwalitatief ingegaan op mogelijke zettingen. Deze kunnen vooral optreden bij veenlagen in de diepere ondergrond. De zettingen zullen gering zullen zijn omdat bronbemalingen tijdens de bouw van gebouwen of de aanleg van rioleringen in het algemeen kort duren en omdat er weinig ondiepe veenlagen in het gebied voorkomen. De wel voorkomende basisveenlaag is minder zettingsgevoelig. Door de geringe omvang van de ingrepen is de verwachting gerechtvaardigd dat de zettingen beperkt zullen blijven tot enkele mm of tot hooguit enkele centimeters. De zettingen zijn inderdaad blijvend. Omdat in verband met het bouwrijp maken later nog ophoging plaats vindt met grond die vrijkomt bij ontgravingen, is er geen sprake van blijvende maai-velddalingen. Gezien bovenstaande hebben de bronbemalingen een gering effect.

Het opzetten van het peil in de uiteindelijke situatie wordt als een losse onafhankelijke ingreep gezien die onafhankelijk wordt beoordeeld. Het opzetten van het peil heeft als eerste positieve gevolgen voor

de waterkwaliteit. Daarnaast worden eventuele verdergaande zettingen, die in de gebruiksfase nauwelijks meer kunnen worden gecompenseerd door terreinophoging, tegengegaan.

2.12. Discussienotitie, punt 4.3.: Landschappelijke effecten

vraag van de Cmer

Er worden in het MER geen gegevens verstrekt over de maatgeving van de bebouwing binnen de bestemmingen zeehaventerrein, recyclingzone, stedelijke randzone, baggerspecieverwerking en overslag. De visueel-landschappelijke effecten hiervan zijn niet in de effectbeschrijving meegenomen. Kan hier inzicht in gegeven worden?

antwoord van de MER-schrijvers

De reden van het ontbreken van de effecten van bebouwing binnen de verschillende bestemmingen is gelegen in het uitgangspunt dat de hoogste elementen de grootste visuele invloed hebben op de landelijke omgeving. *Deze hoogste elementen zijn de hoge windmolens (maximaal 150 m hoog) die 50 à 100 m hoger zijn dan de andere elementen.* Die andere elementen zijn incidentele schoorstenen (maximaal 100 m hoog) en incidentele gebouwen op het zeehaventerrein (maximaal 50 m hoog).

Ter onderbouwing van dit uitgangspunt wordt hierna achtereenvolgens nader ingegaan op de mogelijke hoogten van andere bebouwing dan windmolens en op de effecten daarvan.

mogelijke hoogten van andere bebouwing dan windmolens (Voorkeursalternatief)

zeehavenindustrieterrein

De toegestane bebouwing op gronden aangewezen voor zeehavenindustrieterrein sluit aan op de reeds aanwezige bebouwing op het bestaande zeehavenindustrieterrein en betreft voor:

- gebouwen een maximale hoogte van 45 m (vrijstellingsmogelijkheid voor maximaal 50 m);
- bouwwerken (silo's e.d.) een maximale hoogte van 99 m.

Het gebied dat benut kan worden als zeehavenindustrieterrein wordt uitgebreid met circa 88 ha. De bouwpercelen mogen maximaal voor 75% worden bebouwd. De oppervlakte industrieterrein is in alle alternatieven gelijk, de locatie verschilt echter: in het MMA is de noordelijke uitbreiding langs het kanaal vervallen.

recyclingzone

De toegestane bebouwing op gronden aangewezen voor recyclingzone sluit aan op de reeds aanwezige recyclingzone waarin de vuilstort een hoogte heeft van ca 20 m (toelaatbaar volgens de vergunning is een hoogte van 30 m), de toelaatbare hoogte van bebouwing betreft:

- voor gebouwen een maximale hoogte van 15 m;
- voor bouwwerken (silo's e.d.) een maximale hoogte van 20 m;
- voor bouwwerken op een klein gedeelte aan de zuidzijde van de aangewezen gronden (voor verwerking van organische afvalstoffen) een maximale hoogte van 40 m (vrijstellingsmogelijkheid voor schoorstenen maximaal 50 m).

Het huidige gebied dat voor recycling benut kan worden heeft een oppervlakte van 40 ha en wordt uitgebreid tot 70 ha. De bebouwingsdichtheid mag maximaal 70% per bouwperceel bedragen. De locatie en inrichting van de recyclingzone is in alle alternatieven gelijk.

baggerspecieopslag en -verwerkingsterrein

(Het onderstaande heeft betrekking op de oude plannen van Rijkswaterstaat. De nieuwe plannen van eind 2003 moeten op dit moment nog worden beoordeeld.)

Het baggerspeciedepot ligt ten oosten van de recyclingzone. De toegestane bebouwing op gronden aangewezen voor baggerspecieopslag en -verwerking heeft een toelaatbare hoogte van:

- gebouwen maximaal 10 m (alleen de westelijke zone van het aangewezen gebied);

- bouwwerken maximaal 30 m (vrijstellingsmogelijkheid schoorstenen tot maximaal 50 m).

De toegestane bebouwingsdichtheid varieert tussen maximaal 5 en 10%. De hoogte van de baggerspecieopslag mag maximaal 7,5 m ten opzichte van het omringende maaiveld bedragen (8,5 m boven NAP). De omvang van het baggerspeciedepot en -verwerkingsterrein bedraagt 97 ha in het Basisalternatief en het Voorkeursalternatief. In het MMA bedraagt de oppervlakte circa 50 ha.

stedelijke randzone

De stedelijke randzone sluit aan op het stedelijke gebied van Terneuzen. Het betreft een gebied met een oppervlakte van circa 50 ha, de bebouwingsdichtheid mag maximaal 75% bedragen. Voor dit nader uit te werken gebied wordt uitgegaan van bebouwing met een toelaatbare hoogte van:

- gebouwen maximaal 20 m (één gebouw is toegestaan met een hoogte van 40 m met een maximale oppervlakte van 400 m²).

effectbeschrijving

In de effectbeschrijving van het MER is visuele invloed van stedelijke ontwikkelingen één van de onderscheiden criteria. In aanvulling van hetgeen hierover beschreven is in het MER (de effecten van de windmolens) wordt onderstaand de visuele invloed van de andere bebouwing beschreven.

De visuele invloed kan onderscheiden worden in:

- een directe invloed van het verlies aan open agrarisch landschap; en
- een indirecte invloed als gevolg van de zichtbaarheid van stedelijke elementen in de omgeving.

basisalternatief

verlies aan open agrarisch landschap

De veranderingen in het landschap kunnen onderscheiden worden in twee typen zones:

- gebieden met een hoge bebouwingsdichtheid (70-75%): het betreft het zeehavenindustrieterrein met een bebouwingshoogte van gebouwen van 45 à 50 m (bouwwerken 99 m), nieuwe delen van de recyclingzone met een bebouwingshoogte van 15 m (bouwwerken 20 m, lokaal 40-50 m) en de stedelijke randzone met een bebouwingshoogte van 20 m (lokaal 40 m);
- gebieden met een lagere bebouwingsdichtheid (5-10%): het betreft baggerspecieopslag en -verwerking; dit gebied kan in de toekomst weer een groene functie krijgen.

Het verlies aan open agrarisch landschap bedraagt totaal 265 ha, waarvan 168 ha dicht bebouwd en 97 ha weinig bebouwd.

visuele invloed op de omgeving

- zeehavenindustrieterrein:

De visuele effecten van het bestaande zeehavenindustrieterrein zijn beschreven in de uitgangssituatie in het MER. Voorgesteld is het zeehavenindustrieterrein in noordelijke en zuidelijke richting langs het kanaal uit te breiden. De zichtbaarheid van de gebouwen en bouwwerken zal zich in noordoostelijke, noordwestelijke en zuidwestelijke richting verder gaan uitstrekken, in een mate en over een afstand die vergelijkbaar is met die van de huidige situatie, maar in veel mindere mate dan de visuele invloed van de bewegende en hogere windmolens van de toekomstige situatie zoals in het MER beschreven.

- recyclingzone:

De visuele invloed van de bebouwing van de recyclingzone wordt in *westelijke* richting naar de omgeving afgeschermd door de vuilstort (met een hoogte die even hoog of hoger is dan de hoogte van de toekomstige bebouwing) en het bestaande zeehavenindustrieterrein (met bouwhoogten die vele malen hoger zijn dan die van de recyclingzone). De visuele invloed van de recyclingzone in *oostelijke* richting wordt deels afgeschermd door de hoogte van de baggerspecieopslag (circa 7,5 m hoog). In *zuidelijke* richting (in de richting van het agrarische gebied waar mogelijk glastuinbouw zal worden ontwikkeld) zal de visuele invloed van deze bebouwing zich wel kunnen uitstrekken, aangezien aan de zuidzijde de hoogste bebouwing mogelijk is, namelijk van bouwwerken tot maximaal 50

m (verwerking organische afvalstoffen). De visuele invloed zal aansluiten op de visuele invloed in de huidige situatie, immers de hoogte van de mogelijke bebouwing van de organische afvalverwerking is slechts de helft van de reeds aanwezige zeehavenindustrie. De visuele invloed op de omgeving zal door de bebouwing van gebouwen en bouwwerken niet worden versterkt ten opzichte van de huidige situatie. Het gebied met visuele invloed wordt wel vergroot door de voorgenomen ontwikkeling van windmolens, zoals reeds beschreven in het MER.

- baggerspecieopslag en –verwerkingsterrein:

De visuele invloed van de bebouwing (gebouwen maximaal 10 m) van de verwerking van baggerspecie zullen grotendeels worden afgeschermd door de hoogte van de baggerspecieopslag (7,5 m). De hoogte van de eventuele bouwwerken (schoorstenen 30 m tot maximaal 50 m) zullen in oostelijke en zuidelijke richting zichtbaar zijn van uit de omgeving, maar de visuele invloed is ondergeschikt aan de reeds aanwezige visuele invloed van het bestaande zeehavenindustriegebied. Het gebied met visuele invloed wordt vergroot door de windmolens zoals reeds is beschreven in het MER.

- stedelijke randzone:

De visuele invloed van de bebouwing (maximaal 20 m hoog; plaatselijk 40 m) in deze zone zal naar de omgeving worden afgeschermd:

- naar het noorden door de stedelijke bebouwing van Terneuzen;
- naar het oosten beperkt door de bestaande beplanting langs de Graaf Jansdijk en de Tractaatweg;
- naar het westen door de dijk van het goederenspoor;
- naar het zuiden deels door een in te richten zone met een parkachtige groene uitstraling.

De zone met een parkachtige uitstraling is in het bestemmingsplan slechts als aanduiding binnen de bestemming 'uit te werken gebied voor bedrijven' aangegeven. Met deze aanduiding en de daarbij behorende uitwerkingsregels mag niet worden verwacht dat in de overgang van het toekomstige bedrijventerrein en het aan grenzende open landschap een volledig afschermd groenvoorziening wordt gerealiseerd. Verwacht mag derhalve worden dat er nog een visuele invloed van de stedelijke randzone op de omgeving blijft bestaan. Deze visuele invloed zal zich niet verder naar het oosten uitstrekken dan tot de Tractaatweg of even daar voorbij. Dit gebied stond in de huidige situatie reeds onder (overheersende) visuele invloed van het bestaande zeehavenindustriegebied. In de toekomstige situatie zal de - beperkte - visuele invloed van de bebouwing van de stedelijke randzone aan de zuidzijde ervan sterk worden overheerst door de windmolens aan de rand van dit gebied.

Conclusie: de invloed van de windmolens overheerst die van de overige bebouwingen.

meest milieuvriendelijk alternatief

verlies aan open agrarisch landschap

- het verlies aan open agrarisch landschap als gevolg van nieuwe inrichting met hoge bebouwingsdichtheid is gelijk aan het Basisalternatief;
- het verlies aan open agrarisch landschap als gevolg van gebieden met een lage bebouwingsdichtheid is ca 45 ha geringer dan in het Basisalternatief.

Conclusie: de verstedelijking is in absolute zin in het MMA beperkter dan in het Basisalternatief.

visuele invloed op de omgeving

- zeehavenindustriegebied:

De visuele invloed van de bebouwing van het zeehavenindustriegebied zal zich minder sterk in noordwestelijke richting uitstrekken dan in het Basisalternatief. Daar staat echter tegenover dat de visuele invloed zich wel in noordoostelijke richting van het baggerspeciedepot zal uitstrekken in de zone tussen baggerspeciedepot en stedelijke randzone door de dichtere en hogere bebouwing ter plaatse. Deze zone werd in de huidige situatie reeds overheerst door de zeehavenindustrie visueel beïnvloed. Per saldo blijft de visuele invloed door de industriële bebouwing in het noordelijke

deel van het plangebied gelijk. De visuele invloed van de windmolens overheerst hier de invloed van de stedelijke bebouwing zowel in mate als in oppervlakte gebied.

Aan de zuidzijde van het plangebied is de mate van beplanting van de Tractaatweg van belang ter hoogte van de Axelsekreek. In het meest milieuvriendelijke alternatief wordt voorzien in aanvullen de beplanting waardoor de visuele invloed van de industriële bebouwing naar de Axelse kreek in belangrijke mate zal worden afgeschermd. Het effect van deze beplanting op de bebouwing zal groter zijn dan op de windmolens, omdat de bebouwing lager is.

- recyclingzone:
De bebouwing van de recyclingzone wordt in sterkere mate afgeschermd in het MMA dan in het basisalternatief als gevolg van de voorgestelde beplantingszone langs de noordoostzijde van de baggerspecieopslag (hoogte in de toekomst ca 15 m, bij een hoogte van de beplanting van 10 m is het afscherpende effect voor de directe omgeving reeds voldoende). In noordelijke richting wordt de recyclingzone in voldoende mate afgeschermd door de voorgestelde beplantingszone langs de noordzijde.
- baggerspecieopslag- en verwerkingsterrein:
De bebouwing van de baggerspecieverwerking wordt afgeschermd door de opgaande beplanting langs de oost- en zuidzijde van de baggerspecieopslag en wordt derhalve beter afgeschermd dan in het Basisalternatief.
- stedelijke randzone:
De visuele invloed van de bebouwing van de stedelijke randzone is beperkter in oostelijkerichting dan in het basisalternatief vooral als gevolg van de versterkte beplanting langs de Graaf Jansdijk.

Conclusie: Het gebied dat wordt beïnvloed door de bebouwing van het zeehaventerrein wijkt in het MMA (noordoostzijde plangebied) enigszins af van het Basisalternatief (aan de noordwestzijde van het plangebied), de oppervlakte van het beïnvloede gebied zal vrijwel gelijk zijn. De afscherming van de industriële en stedelijke bebouwing is in het MMA beter dan in het Basisalternatief zodat het gebied dat door deze nieuwe bebouwing wordt beïnvloed wordt verkleind. Echter de visuele invloed van de windturbines blijft de visuele invloed overheersen.

voorkeursalternatief

verlies aan open agrarisch landschap

- het verlies aan open agrarisch landschap als gevolg van nieuwe inrichting met hoge bebouwingsdichtheid is gelijk aan het Basisalternatief;
- het verlies aan open agrarisch landschap als gevolg van gebieden met een lage bebouwingsdichtheid is gelijk aan het Basisalternatief.

Conclusie: de mate van verstedelijking is gelijk aan die van het Basisalternatief.

visuele invloed op de omgeving

- zeehavenindustrieterrein:
De visuele invloed van industriële bebouwing van het zeehavenindustrieterrein op de omgeving is gelijk aan het basisalternatief.
- recyclingzone:
De visuele invloed van de bebouwing van de recyclingzone is geringer dan in het Basisalternatief en gelijk aan die van het MMA.
- baggerspecieopslag en -verwerkingsterrein:
De visuele invloed van de bebouwing van de baggerspecieopslag en -verwerking is minder dan in het Basisalternatief als gevolg van de beplanting langs de noordoostzijde van het gebied.
- stedelijke randzone:
De visuele invloed van de bebouwing van de stedelijk randzone is vergelijkbaar met de visuele invloed van het MMA.

Conclusie: De mate van visuele invloed door de industriële en stedelijke bebouwing op de omgeving is beperkter dan in het Basisalternatief en geringer dan in het MMA. De visuele invloed van de windmo-

lens overheerst echter de visuele invloed van de industriële stedelijke bebouwing. De relatief beperkte invloed van de nieuwe bebouwing wordt in belangrijke mate verkaard door de reeds overheersend aanwezige visuele invloed van de industriële bebouwing van het bestaande zeehavengebied.

algehele conclusie visuele invloed

Het uitgangspunt van het MER dat de hoogste elementen de grootste visuele invloed hebben op de landelijke omgeving, is terecht. Dat in het MER geen effecten van andere bebouwingen zijn beschreven, leidt derhalve niet tot andere conclusies of besluiten.

2.13. Discussienotitie, punt 4.4.: Luchtkwaliteit

vraag van de Cmer

In het MER wordt aangegeven dat de immissieconcentraties van de meeste luchtcomponenten door alle initiatieven nauwelijks zullen veranderen. Wel zal er mogelijk sprake zijn van een toename van de fijn stof emissies (gezondheidseffecten) en grof stof emissies (visuele stofhinder). De geschatte fijn stof concentraties van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling benaderen de grenswaarde van 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Deze conclusies zijn getrokken op basis van meetgegevens van het Laboratorium voor Luchtonderzoek van het RIVM bij één meetstation: Philippine. Volgens het MER is dit meetstation voor het plangebied het meest representatief. Indien echter de effecten op de geurhinder (tabel 4.18) bekeken worden blijkt echter dat dit punt door de ligging ten opzichte van de overheersende windrichting de laagste geurhinderscore heeft. Ligt het dan niet voor de hand dat dit meetpunt voor luchtverontreinigende componenten waarschijnlijk niet representatief is voor het gehele gebied, maar in een onderschatting van de concentratie fijn stof resulteert? Hoe is men van de gegevens voor Philippine via CARII gekomen tot een vertaling naar de Koegorspolder? Kan men toelichten of er ook rekening gehouden is met scheepvaart (SO_2 en stof) en vrachtwagens? Hoe kan het dat de uitkomsten van het EC en het GC-model identiek zijn? Kan aangegeven worden hoe men een overschrijding van de grenswaarde zal voorkomen?

antwoord van de MER-schrijvers

Wij hebben de vragen gesplitst in:

- is het meetstation Philippine representatief voor het plangebied?
- hoe vertalen de gegevens voor Philippine zich via CARII naar de luchtkwaliteit in de Koegorspolder?
- wat is de bijdrage van scheepvaart en vrachtwagens aan de immissieconcentraties van SO_2 en stof?
- waardoor zijn de uitkomsten van de berekeningen met het EC- en het GC-model identiek?
- hoe kunnen overschrijdingen van grenswaarden worden voorkomen?

de representativiteit van meetstation Philippine voor het plangebied

Het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit van het RIVM (LML) heeft in Nederland 23 regionale meetstations en daarnaast een aantal stedelijke meetstations en straatmeetlocaties. De regionale meetstations zijn gelokaliseerd buiten bebouwd gebied, en zijn zodanig gelegen dat de metingen niet worden beïnvloed door lokale bronnen. Met het regionale meetnet worden de landelijke *achtergrond*concentraties bepaald. In Zeeuwsch-Vlaanderen is het station Philippine-Stelleweg het enige regionale meetstation en is representatief voor de achtergrondconcentraties ter hoogte van het plangebied.

De luchtkwaliteit ter hoogte van een plangebied als de Koegorspolder wordt berekend door de lokale bijdragen van industrie en verkeer te sommeren met de achtergrondconcentratie. De concentraties ter hoogte van het plangebied zijn derhalve hoger dan die van het regionale meetstation.

de vertaling van gegevens voor Philippine via CARII naar de luchtkwaliteit in de Koegorspolder

In het CARII-model zijn de achtergrondconcentraties voor *heel Nederland* opgenomen per km^2 . Er zijn achtergrondconcentraties voor de jaren 2001 die zijn bepaald uit interpolaties van meetwaarden van de regionale meetstations van het LML en er zijn voorspellingen voor de achtergrondconcentraties voor

2005 en 2010. Om de luchtkwaliteit ter hoogte van een plangebied als de Koegorspolder te bepalen worden lokale bijdragen van industrie en verkeer gesommeerd met de achtergrondconcentratie. *de bijdrage van scheepvaart en vrachtwagens aan de immissieconcentraties van SO₂ en stof*
De bijdrage van vrachtwagens wordt in rekening gebracht in het CARII-model. Naast het aantal motorvoertuigen per uur is ook de fractie zwaar verkeer een invoerparameter. De bijdrage van scheepvaart is opgenomen in de achtergrondconcentraties. Er is echter geen rekening gehouden met verhoging van de immissieconcentraties in de directe nabijheid van vaarwegen, aangezien er geen model beschikbaar is om de bijdrage van scheepvaart aan de luchtkwaliteit te berekenen.

identieke uitkomst van de berekeningen met het EC- en het GC-model.

Het RIVM doet voorspellingen voor de toekomstige ontwikkeling van de luchtkwaliteit. Hiertoe zijn twee scenario's opgesteld, het European Coordination-scenario en het Global Competition-scenario. In het CARII-model leiden deze scenario's tot verschillen in achtergrondconcentraties en in emissiefactoren (emissie per motorvoertuigkilometer per seconde). In de bijlage VIII van het MER (lucht) zijn de achtergrondconcentraties in tabel 2 afgerond op gehele getallen. De verschillen tussen de scenario's zijn zo klein dat ze in de afronding verdwijnen. Er geldt bijvoorbeeld voor PM₁₀ dat de achtergrondconcentratie ter hoogte van de Koegorspolder in 2010 volgens het EC-scenario 38,1 en volgens het GC-scenario 38,4 µg/m³ als jaargemiddelde bedraagt.

het voorkomen van een overschrijding van de grenswaarde

Voor de Koegorspolder geldt dat met name de PM₁₀-concentratie kritisch is. Volgens het Besluit Luchtkwaliteit dient er uiterlijk in het jaar 2005 aan de grenswaarde voor PM₁₀ van 40 µg/m³ als jaargemiddelde te worden voldaan. Het wordt betwijfeld of dit voor de Koegorspolder haalbaar is. In het Besluit Luchtkwaliteit is echter voor PM₁₀ een aantal kanttekeningen gemaakt.

Er wordt gesteld dat het bij PM₁₀ om een hele specifieke situatie gaat, aangezien de grenswaarden momenteel in geheel Nederland worden overschreden. Het lijkt ook zeer moeilijk om op afzienbare termijn aan de grenswaarden te voldoen. Gegeven de onzekere haalbaarheid van de normstelling voor PM₁₀, zal de evaluatie van het Besluit mogelijk leiden tot een wijziging van de normstelling voor PM₁₀. Dit heeft tot gevolg dat de verschillende overheden niet kunnen worden aangesproken op het oplossen van het PM₁₀ probleem. Zij kunnen echter wel een bijdrage leveren aan het verminderen van de omvang ervan. Voor PM₁₀ houdt het in acht nemen van de grenswaarden dan in dat overheden zich inspannen de emissies zo ver mogelijk terug te dringen.

Voor de Koegorspolder betekent dit dat bedrijven met PM₁₀-emissies deze zullen moeten minimaliseren. De emissie-eisen en te nemen maatregelen worden in het algemeen in milieuvergunningen vastgelegd. Het minimaliseren van stofemissies kan door:

- het voorkómen van diffuse bronnen door bij de vergunningverlening in pandige uitvoering van de activiteiten en/of gericht afzuigen (en reinigen) van de verontreinigde afgassen voor te schrijven;
- bij de inrichtingen paragraaf 3.8.1. van de NeR ('Stofemissie bij verwerking, bereiding, transport, laden en lossen alsmede opslag van stuifgevoelige stoffen') als uitgangspunt nemen. Deze Bijzondere Regeling beschrijft de meest vergaande wijze om stofverspreiding (met name van diffuse emissie) tegen te gaan.

**BIJLAGE I Brief d.d. 28 januari 2003 van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat
aan de Voorzitter van de Tweede Kamer**

Aan
de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten
Generaal

CONCEPT

Contactpersoon	Doorkiesnummer
ir. P.J. Kroes	070-3519358
Datum	Bijlage(n)
28 januari 2003	-
Ons kenmerk	Uw kenmerk
DGW-2003/xxxx	-
Onderwerp	
Grootschalige verwerkingsproef Koegorspolder	

Geachte voorzitter,

Bij deze wil ik u informeren over de ontwikkelingen met betrekking tot de grootschalige verwerkingsproef van baggerspecie waarover de toenmalige staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat u heeft geïnformeerd bij brief d.d. 13 december 2000 (Kamerstukken II, 26401, nr 25)

In voormelde brief is toegezegd de mogelijkheid te onderzoeken van het uitvoeren van de grootschalige verwerkingsproef op de locatie van het geplande baggerspeciedepot Koegorspolder, dat op dat moment volop in voorbereiding was. Bij nadere uitwerking blijken er evenwel een aantal knelpunten de uitvoering van de proef op deze locatie te belemmeren. *Dit zijn onder meer knelpunten van financiële aard, op juridisch vlak (staatssteun en mededinging), als ook het kunnen afgeven van voldoende aanbodgaranties.*

Mijn beleid is er op gericht de verwerkingsproef zo kansrijk mogelijk aan te besteden. Momenteel worden opties onderzocht hoe de verwerkingsproef beter kan worden opgezet, met een landelijk karakter en uitgaande van geplande baggerwerkzaamheden in de nabije toekomst. De locatie van de proef zal niet worden voorgeschreven en daarmee wordt de markt vrijheid geboden om daar volledig zelf invulling aan te geven. Naar mijn mening biedt deze insteek de grootste kans van slagen voor de grootschalige verwerkingsproef.

Met de gemeente Terneuzen en Provincie Zeeland vindt momenteel overleg plaats over deze overwegingen en wat de consequenties zijn voor de planvorming van het baggerspeciedepot Koegorspolder.

Ik zal u op de hoogte houden van de ontwikkelingen.

Met vriendelijke groet,

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

mw drs M.H. Schultz van Haegen

BIJLAGE II Notitie KGP2-3-030046 Ontwikkelingen Koegorspolder, Rijkswaterstaat, 6 februari 2003

Aan

Contactpersoon

Doorkiesnummer

Datum

Bijlage(n)

6 februari 2003

Onderwerp

Ons kenmerk

Informatienota

KGP2-3-030046

Ontwikkelingen Koegorspolder

Historie

Oorspronkelijke aanpak: Opslag verontreinigd baggerspecie Zeeland

Vanaf 1991 is in de provincie Zeeland gezocht naar mogelijkheden voor verwijdering, verwerking en definitieve opslag van verontreinigde baggerspecie in Zeeland. Het ging hierbij om 3,3 mln m3 klasse 3 en 4 specie en 3,5 mln m3 klasse 2 specie. Op basis van een locatie-MER hebben de Gedeputeerde Staten van Zeeland in 1995 gekozen voor een regionaal baggerspeciedepot, aan te leggen in twee fasen, in de Koegorspolder bij Terneuzen. De eerste fase van het baggerspeciedepot betrof de berging en eenvoudige verwerking (zandscheiding en kleirijping) van baggerspecie klasse 3 en 4 uit de provincie Zeeland. Rijkswaterstaat heeft vervolgens het voortouw genomen om het depot Koegorspolder te realiseren en daarmee een oplossing te bieden voor de baggerspecieproblematiek van de regio Zeeland. In 1999 is voor het project Koegorspolder in het MIT¹ een budget gereserveerd van 39 miljoen (NLG 85 miljoen), ten behoeve van de aanleg van het depot (fase 1) alsmede voor de aanleg van een zandscheidingsinstallatie (depotreductie van 5%). Voor de exploitatiekosten van het depot was nog geen budget beschikbaar. De exploitatiekosten zouden moeten worden opgebracht door de aanbidders van baggerspecie via het inname-tarief, te betalen bij aflevering van baggerspecie bij het depot.

Meer nadruk op verwerking van baggerspecie

Vanaf 2000 is door landelijke beleidsontwikkelingen het accent verlegd naar verwerking van baggerspecie in plaats van storten. De Staatssecretaris van V&W heeft de Tweede Kamer per brief d.d. 13-12-2000 geïnformeerd over de beleidswijziging om veel meer baggerspecie te gaan verwerken. In het kader van deze beleidswijziging heeft de Staatssecretaris twee concrete maatregelen genomen, te weten een tijdelijke stimuleringsregeling voor de verwerking van baggerspecie en een praktijkproef met de verwerking van baggerspecie. Het project Koegorspolder is aangewezen voor deze praktijkproef daar de voorbereidingen voor de aanleg van dit depot het meest gevorderd was in Nederland. Het doel van deze verwerkingsproef is om ongeveer de helft van de aangeboden baggerspecie te verwerken en het overige deel te storten in het depot. Tevens zal gestreefd worden naar een publieke private

¹ Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport

samenwerking, waarbij uitdrukkelijk een 'incentive' moet worden ingebouwd die het bedrijfsleven moet prikkelen om zoveel mogelijk te verwerken/ reinigen. Tenslotte moet ook ruimte worden geboden voor alternatieven die qua kosten-baten verhouding dan wel qua oplossingsmogelijkheden positief uitvallen en moeten bepaalde verwerkingstechnieken niet worden voorgeschreven dan wel worden uitgesloten. Voor het realiseren van de praktijkproef heeft de Staatssecretaris een extra budget beschikbaar gesteld van € 32 miljoen (NLG 70 miljoen).

Gevolgen van beleidswijzigingen voor afspraken met de regio over Koegorspolder

Vanaf het moment van de keuze in 1995 voor de locatie Koegorspolder zijn Rijkswaterstaat en de Gemeente Terneuzen in gesprek geweest over de inrichting van de locatie en de landschappelijke inpassing van het depot. Hierbij was van nature sprake van tegengestelde belangen. De Gemeente had en heeft belang bij een zo goed mogelijke landschappelijke inpassing (minimale zichtbaarheid van het depot, liefst in de vorm van een putdepot, of zo laag mogelijke dijken). De ontdoeners van baggerspecie (vertegenwoordigd door Rijkswaterstaat) hadden en hebben belang bij een aanvaardbaar (maatschappelijk) kosten-niveau. De keuze voor het uitvoeren van een praktijkproef in de Koegorspolder heeft bijgedragen aan het komen tot overeenstemming tussen Rijkswaterstaat en de gemeente Terneuzen over het project Koegorspolder, daar door de verwerking van baggerspecie de omvang van het depot kon worden teruggebracht. Deze overeenstemming is vrijwel direct na het besluit van de Staatssecretaris in december 2000 bereikt en vervolgens in februari 2001 vastgelegd in een overeenstemming.

Het depot Koegorspolder is oorspronkelijk bedoeld voor alle ontdoeners van baggerspecie in Zeeland. Met het uitbreiden van het project Koegorspolder met de praktijkproef verwerking is dit uitgangspunt gehandhaafd. De verwerking van baggerspecie en de daarvoor gewenste publiek-private samenwerking maken echter wel een garantie voor het aanbod van baggerspecie noodzakelijk. Om dit te realiseren hebben Rijkswaterstaat en de andere ontdoeners in Zeeland, vertegenwoordigd door Waterschap Zeeuwse Eilanden, Waterschap Zeeuws Vlaanderen en het Havenschap Zeeland Seaports, in 2001 een intentieovereenkomst gesloten. Op 9 augustus 2002 wordt vervolgens een samenwerkingsovereenkomst gesloten om de noodzakelijke aanbodgaranties te realiseren. In het traject om te komen tot aanbodgaranties is tevens door partijen het inname-tarief gemaximeerd tot € 11,34 (NLG 25,00).

Waar het project Koegorspolder in eerste instantie aangewezen was als oplossing voor de problematiek van 3,3 mln m3 klasse 3 en 4 specie en 3,5 mln m3 klasse 2 specie, was inmiddels besloten om landelijke prioriteit te geven aan klasse 3 en 4. In verband met toekomstig beleid werd er ook rekening mee gehouden dat het grootste deel van de klasse 2 specie niet meer geborgen moet worden. Dit betekent dat naast het regionale aanbod, ook aanbod van buiten Zeeland nodig was om de verwerkingsproef mogelijk te maken.

Problematiek

Bij de voorbereiding van het project Koegorspolder zijn door Rijkswaterstaat in 2002 de volgende problemen geconstateerd:

- De raming van het project is ruim hoger dan het beschikbare budget voor het project, waardoor de kans van slagen van het project zeer klein geacht wordt. Een second opinion op de raming door een onafhankelijk bureau heeft op hoofdlijnen de raming van Rijkswaterstaat bevestigd. In deze second opinion is tevens geconstateerd dat de aanbodgaranties cruciaal zijn voor het welslagen van het project.
- Rijkswaterstaat en de andere ontdoeners zijn niet in staat om voldoende aanbodgaranties te geven. Vanwege de krappe budgetten voor baggeren en saneren bestaat onvoldoende zekerheid over de beschikbaarheid van de noodzakelijke middelen voor het uitvoeren van sanerings- en onderhoudsbaggerwerken binnen de geplande exploitatieperiode (10 jaar).

- Eén van de doelstellingen van het project was om de baggerspecie te verwerken tot nuttig bruikbaar product. Er is gebleken dat de afzet van de vrijkomende producten problemen opleverde.
- De Landsadvocaat voorziet problemen op het gebied van staatssteun, mededinging en aanbesteding bij de opzet van het project Koegorspolder. Het betreft:
 - De financiële bijdrage van de overheid. Deze bijdrage kan leiden tot een situatie waarin de kostprijs van de geproduceerde bouwstoffen uit baggerspecie lager is dan de kostprijs van concurrerende producten.
 - Het hanteren van een inname-tarief van 11,34 (voor de Zeeuwse overheden). Dit inname-tarief kan worden aangemerkt als staatssteun daar dit tarief ver onder de marktprijs ligt.
 - De Zeeuwse overheden zijn aanbestedingsplichtig ten aanzien van het aanbieden van baggerspecie. Met andere woorden deze overheden mogen dus niet zondermeer een aanbodgarantie geven voor het project Koegorspolder.

Het loslaten van de locatie Koegorspolder als depot gecombineerd met verwerking biedt een effectieve oplossing voor een aantal van bovengenoemde problemen.

Oplossingsrichting

Gegeven de voornoemde problematiek wenst de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat de opzet van het project Koegorspolder, waarbij sprake is van een depot inclusief verwerkingsproef, te heroverwegen. Hiertoe heeft zij de voorbereiding van dit project stopgezet en opdracht gegeven om de te onderzoeken hoe de verwerkingsproef op de best mogelijke wijze kan worden opgezet, met een landelijk karakter en uitgaande van geplande baggerwerkzaamheden. De locatie van de proef zal daarbij niet worden voorgeschreven, waarmee de markt vrijheid wordt geboden om daar zelf invulling aan te geven.

Verder heeft zij aangegeven dat in overleg met alle betrokken partijen de consequenties van de heroverweging zullen worden vastgesteld, waarbij het de insteek blijft de depotfunctie Koegorspolder te behouden. Hiertoe dient de haalbaarheid van een depot met mogelijkheid voor zandscheiding te worden onderzocht. Op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken wenst de Staatssecretaris voor de zomer te besluiten over het vervolg.

Een depot met mogelijkheden voor zandscheidings in de Koegorspolder als oplossing voor de Zeeuwse baggerspecieproblematiek blijft het uitgangspunt. Een oplossing voor de Zeeuwse specie is niet zondermeer mogelijk, daar ook hiervoor de raming hoger is dan het thans beschikbare budget. Tevens is het de vraag hoeveel aanbod van baggerspecie de komende jaren beschikbaar komt voor berging in de Koegorspolder, hetgeen een nadere afweging van de grootte van het depot en openstellingperiode noodzakelijk maakt. Als partijen vinden dat specie van elders voor de exploitatie voordeel biedt, zou dit ook een mogelijkheid kunnen zijn. Het is ook denkbaar dat de locatie Koegorspolder betekenis kan hebben voor de landelijke verwerkingsproef.

Gezien de staatssteun aspecten rondom het inname-tarief van 11,34 zal ook de hoogte van dit tarief heroverwogen moeten worden.

Daar het baggerspecieprobleem een regionaal probleem is, zal de regio gezamenlijk een oplossing moeten zoeken voor de gerezen problematiek. Dit betekent dat zowel Rijkswaterstaat als de Zeeuwse ontdekkers (Waterschappen, Havenschap en Gemeentes) alsmede de gemeente Terneuzen bereid moeten zijn om naar belang en draagkracht een bijdrage te leveren aan de oplossing van de problematiek, waarbij zoveel mogelijk rekening gehouden wordt met de afspraken die in het verleden gemaakt zijn.

BIJLAGE III Vergelijking alternatieven

BIJLAGE III: Vergelijking alternatieven

Milieuthema / beoordelingscriterium	Basisalternatief	Meest milieuvriendelijk alternatief	Voorkeursalternatief
Verkeer en vervoer			
toename verkeer	Realisering van het Basisalternatief genereert een beperkte extra hoeveelheid verkeer over weg, water en spoor, met uitzondering van de stedelijke randzone die een grotere productie van <i>autoverkeer</i> genereert.	Het MMA levert geen andere verkeersproductie dan het Basisalternatief. Wel is er sprake van een marginale wijziging van de verkeersstromen.	Conform het MMA
Landschap			
aantasting/versterking landschappelijke hoofdstructuur	De landschappelijke hoofdstructuur wordt versterkt door stedelijke elementen, veelal ten koste van groene elementen. Een groen raamwerk komt niet tot stand.	In het MMA worden elementen van de landschappelijke hoofdstructuur in belangrijke mate behouden en versterkt met beplanting, waardoor in en rondom het plangebied een groen ruimtelijk raamwerk ontstaat.	Conform het Basisalternatief
aantasting/versterking landschapspatronen	De landschapspatronen worden in ernstige mate aangetast en uitgewist.	Het krekenspatroon blijft voor een groter deel gehandhaafd en het wegenspatroon wordt versterkt. Er ontstaat een wezenlijk groen raamwerk. De inbreuk op het verkavelingspatroon is geringer dan in het Basisalternatief.	Conform het Basisalternatief.
versterking/afname visuele invloed	Met name door de windmolens wordt de kwalificatie 'visuele invloed aanwezig' gewijzigd in 'visuele invloed overheersend aanwezig'. Dit geldt vooral de gebieden ten noordoosten en ten zuidoosten van het plangebied.	Door het aanbrengen van (structurele) beplantingen langs verschillende wegen wordt de visuele invloed aanzienlijk teruggebracht. De windmolens blijven echter ver in de omgeving zichtbaar.	Conform het Basisalternatief.
aantasting/versterking cultuurhistorisch waardevolle hoeven	Vier van de vijf cultuurhistorisch waardevolle hoeven verdwijnen.	Conform Basisalternatief	Conform het MMA
aantasting archeologische waarden	Eventuele diepe boringen bij de aanleg van het baggerspeciedepot kunnen archeologische waarden aantasten.	Er is in beginsel geen sprake van aantasting van archeologische waarden.	Bij uitvoering van thermische immobilisatie: conform het MMA. Bij uitvoering van koude immobilisatie: conform het Basisalternatief.
Natuur			
verlies van groeiplaatsen en leefgebieden voor flora en fauna	Voor interessante floristische ontwikkelingen resteert weinig ruimte; bij een goede waterkwaliteit kunnen soortenrijke water- en oevervegetaties ontstaan. De meeste Rode en Blauwe lijst vogelsoorten zullen verdwijnen; de	In het MMA blijven in het zuidelijken noordelijk deel van het plangebied gebieden met belangrijke floristische en faunistische waarden behouden. Daardoor nemen de kansen op natuurontwikkeling van flora en fauna	Bij uitvoering van koude immobilisatie: conform het Basisalternatief. Bij uitvoering van thermische immobilisatie: indien inrichting als zeehavengebied: de effecten zijn dan conform het Basisalternatief;

	<i>effecten op zoogdieren zijn overwegend negatief; vleermuizen ondervinden geen extra negatieve gevolgen van het Basisalternatief; amfibieën- en vissensoorten worden door het Basisalternatief nauwelijks beïnvloed.</i>	<i>aldaar sterk toe. Door het niet realiseren van vier windmolens neemt het risico op verstoring van vogels af. Ook de vleermuiskolonie in boerderij Zorgvliet blijft behouden. Elders ontstaan door de verbeterde waterkwaliteit mogelijkheden voor soortenrijke water- en oevervegetaties.</i>	<i>indien een groen-blauwe inrichting: effecten conform het MMA. Mitigerende en compenserende maatregelen in de vorm van natuurvriendelijke inrichting van groen- en waterelementen.</i>
beïnvloeding van ecologische structuren en verbindingen	Het Basisalternatief is niet van invloed op de ecologische hoofdstructuur.	Door de handhaving van het gebied langs de Oostkade en het krekpatroon in het noorden van het plangebied ontstaat een forse groen-blauwe verbinding met de ecologische hoofdstructuur rond de Spuikreek.	Conform het Basisalternatief.
Bodem en water			
waterkwaliteit	De waterkwaliteit verbetert door de keuze voor een verbeterd gescheiden rioolstelsel, de afkoppeling van dakwater, de iets hogere waterstand (NAP -0,80 m), de 'knip' in het afwateringssysteem, de sanering van de waterbodemonverontreiniging en de buffering van oppervlaktewater.	De kwaliteit van het oppervlaktewater is beter dan in het Basisalternatief door verschillende extra inrichtings- en aanlegmaatregelen (waaronder sanering bodem- en waterbodemonverontreiniging, inrichting natuurvriendelijke oevers en het opzetten van het waterpeil tot NAP - 0,70 m en het verder afkoppelen van verhardingen).	De kansen voor natuurlijke zuivering van het gebied langs de Oostkade zijn kleiner dan in het MMA. De belasting op de rwzi is groter. De kwaliteit van het oppervlaktewater zal iets minder goed zijn dan in het MMA. Het waterpeil wordt ingesteld op NAP -0,80 m.
waterkanskaart	De Koegorspolder is minder geschikt voor stedelijke uitbreiding. Door ophoging van de lagere delen (gesloten grondbalans) ontstaat een neutrale score.	Conform Basisalternatief	Conform het MMA
bodemkwaliteit	De bodemsanering is gericht op de beoogde functie en vindt plaats conform het provinciale beleid. Nieuwe bodemonverontreinigingen ontstaan alleen bij onvoorziene calamiteiten. De score is neutraal.	De bodem ter plaatse van het terrein langs de Oostkade wordt gesaneerd. Daardoor verbetert de bodemkwaliteit.	Conform het MMA. De kansen voor natuurlijke zuivering zijn echter kleiner.
grondbalans	De grondbalans is neutraal.	Conform Basisalternatief	Conform het MMA
waterberging	In het Basisalternatief is minder water gepland dan noodzakelijk. Het Basisalternatief scoort negatief op dit punt.	De omvang van het oppervlaktewater voldoet in het MMA wel aan de eisen.	Conform het MMA
grondwaterstand	In de aanlegfase kunnen tijdelijke lokale dalingen ontstaan door bronbemalingen. In de beheersfase is sprake van een positief effect door de verhoging van het waterpeil tot NAP - 0,80 m.	Lokale dalingen zijn mogelijk, conform het Basisalternatief. Het waterpeil wordt opgezet tot NAP - 0,70 m.	Conform het Basisalternatief
grondwaterkwaliteit	De effecten op de bodem- en grondwaterkwa-	De grondwaterkwaliteit van het MMA is naar	Conform het Basisalternatief

	liteit zijn gering.	verwachting beter dan in het Basisalternatief.	
Leefmilieu			
industrielawaai	Aan de geluidseisen van het Plan van Aanpak wordt voldaan. Het aantal geluidsbelaste woningen bedraagt: 50-55 dB(A): 115 56-60 dB(A): 160 > 60 dB(A) : 8	In het MMA wordt voorzien in een L-vormige geluidwal aan de zuidzijde van de baggerspecieverwerking; aan de noordzijde daarvan in een inrichting met categorie 3 bedrijven die binnen de geluidruimte passen.	Conform het Basisalternatief
wegverkeerslawaa	Het aantal geluidsbelaste woningen bedraagt: 50-55 dB(A): 235 56-60 dB(A): 50 > 60 dB(A) : 10	Ook langs de oostzijde van de Tractaatweg wordt een geluidwal aangelegd.	Conform het MMA
immissieconcentraties verontreinigende stoffen	De immissieconcentraties van de meeste componenten veranderen nauwelijks ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Uitzondering is de concentratie van fijn en grof stof.	In het MMA worden stofemissies geminimaliseerd door maatregelen in de sfeer van de vergunningverlening.	Conform het MMA
geurhinder voor de omgeving	De kans bestaat dat bedrijven individueel aan de eisen voldoen, maar dat er cumulatief sprake kan zijn van overlast. Maatwerk is noodzakelijk, met name bij bedrijven in de recyclingzone.	In het MMA worden geuremissies geminimaliseerd door maatregelen in de sfeer van het uitgiftebeleid en vergunningverlening	Conform het MMA
overschrijding normen plaatsgebonden (individueel) en groepsrisico	Voor geen van de voorgenomen activiteiten wordt een overschrijding van de normen verwacht.	Conform het Basisalternatief	Conform het MMA
Duurzaamheid			
intensief ruimtegebruik, energieverbruik (CO ₂ besparing), besparing watergebruik (grond- en leidingwater) en reductie afvalwater, secundaire grond- en afvalstoffen en parkmanagement	Kansen voor een hoger niveau van duurzaamheid doen zich voor op het vlak van hoogwaardige bewerking van afvalstromen, waterbesparing, afvalwaterzuiveringen intensief ruimtegebruik. Onderzoek is nodig naar de mogelijkheden om restwarmte en stoom in te zetten voor reiniging van afvalstromen en het drogen van baggerspecie. Ook de ontwikkeling van een kassengebied kan bijdragen in een hogere energieprestatie door het benutten van restwarmte en CO ₂ .	In het MMA worden op gebruiks- en beheersniveau extra duurzaamheidsmaatregelen getroffen in de vorm van fysieke maatregelen en organisatorische maatregelen (parkmanagement).	Conform het MMA